

ΕΚΠΑ
ΕΠΙΣΤΗΜΗ, ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ, ΚΟΙΝΩΝΙΑ (Ε.ΤΕ.Κ.)
ΧΕΙΜΕΡΙΝΟ ΕΞΑΜΗΝΟ (7^ο)
ΤΜΗΜΑ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΨΗΦΙΑΚΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ
Εισηγήτρια: Β. Σταυροπούλου

Σύντομες απαντήσεις των ερωτήσεων, βασισμένες στο σύγγραμμα του
Π. Παρακευόπουλου, Επιστήμη και Άνθρωπος

Ερώτηση 1:

Βασικός στόχος: Να δώσει τις απαραίτητες γνώσεις σε κάθε επιστήμονα και τεχνικό, προκειμένου να μπορεί να:

- **Ανταπεξέλθει στις απαιτήσεις** που θα αντιμετωπίσει, τόσο στη δουλειά του όσο και ως άνθρωπος.
- **Συνειδητοποιήσει την ευθύνη** που φέρει για το πώς θα χρησιμοποιήσει τη γνώση.
- **Εμπεδώσει την ευθύνη** που πρέπει να νιώθει ως πολίτης του πλανήτη μας για τη διαμόρφωση των επιπτώσεων, θετικών και αρνητικών, που έχει η επιστήμη και η τεχνολογία στην ανθρωπότητα.

Βαθύτερος στόχος του μαθήματος, είναι να διδάξει ότι η επιστήμη και η τεχνολογία **δεν πρέπει** να οδηγούν την ανθρωπότητα σε ένα τεχνο-επιστημονικό πολιτισμό χωρίς προσανατολισμό, παράλογο και τρομερά επικίνδυνο.

Ερώτηση 2:

α) Είναι δύσκολο να εκτιμήσει κανείς με ακρίβεια τους ρυθμούς εξέλιξης της γνώσης. Για παράδειγμα, η γνώση

- * έμενε καθλωμένη στα ίδια επίπεδα για πολλούς αιώνες τον **Μεσαίωνα**,
- * διπλασιαζόταν κάθε δυο αιώνες στην **Αναγέννηση**,
- * διπλασιαζόταν κάθε έναν αιώνα την περίοδο του **Διαφωτισμού**,
- * διπλασιαζόταν κάθε μισό αιώνα την περίοδο του **19^{ου} αιώνα**,
- * και αυξανόταν κάθε 20-30 χρόνια από τις **πρώτες δεκαετίες του 20^{ου} αιώνα**.

Εκτιμάται ότι κατά την διάρκεια του **21^{ου} αιώνα**, ο ρυθμός εξέλιξης της γνώσης έχει επιταχυνθεί σημαντικά.

β) Η γνώση μας οδηγεί στην αλήθεια και σε μια ουσιαστική και πιο ανθρώπινη ζωή. Η ραγδαία πολλαπλασιαζόμενη γνώση στα χέρια συνετών και καλοσυνάτων ανθρώπων, μπορεί να συμβάλλει τα μέγιστα στην βελτίωση της ποιότητας της ζωής.

Ερώτηση 3:

Βλ. απάντηση 2α).

Επίσης, μέχρι την αρχή του 19^{ου} αιώνα, ο άνθρωπος χρησιμοποιούσε την ίδια περίπου τεχνολογία που χρησιμοποιούσε την εποχή του Χριστού και ακόμα νωρίτερα. Η βιομηχανική επανάσταση του 19^{ου} αιώνα έβαλε την τεχνολογία για τα καλά στη ζωή μας. Τη σκυτάλη πήρε ο 20ος αιώνα που ανέβασε την χρήση της σε δυσθεώρατα ύψη, ενώ ο 21^{ος} αιώνας θα την φτάσει ακόμα πιο ψηλά.

Παράδειγμα: Πριν 200 χρόνια, μια τυπική οικογένεια της Δύσης χρησιμοποιούσε ελάχιστη τεχνολογία... Παράδειγμα: γεωργικές εργασίες με τη βοήθεια ζώων, χρήση ξύλων ή κάρβουνων για θέρμανση, κλπ.

Ερώτηση 4:

Η σημερινή εικόνα της γνώσης μπορεί να συνοψιστεί στα εξής:

Είναι **κατακερματισμένη** σε πολλά ξεχωριστά πεδία. Η πρόοδος της επιστήμης έχει φέρει την **υπερεξειδίκευση** (για λόγους πρακτικούς, έχοντας και την θετική της πλευρά) και έχει δημιουργήσει μια εικόνα, που μπορεί να χαρακτηριστεί ως μια επιστημονική «Βαβέλ» (πολλές φορές, ο τεχνοκράτης επιστήμονας βλέπει το δένδρο και χάνει το δάσος). Το χειρότερο όμως είναι ότι η επιστήμη **έχει αποκοπεί από τη φιλοσοφία και την τέχνη**. Σήμερα δηλαδή έχουμε πολλούς ειδικούς, όχι όμως πολλούς σοφούς και ολοκληρωμένους πολίτες.

Συμπέρασμα: Αν ενοποιήσουμε τις επιστήμες και τις συνδέσουμε με τη φιλοσοφία, τότε θα διευκολύνουμε σημαντικά τη μάθηση και θ' ανοίξουμε τον δρόμο ώστε ο κάθε άνθρωπος να έχει μια ολοκληρωμένη αντίληψη και γνώση για τον κόσμο.

Ερώτηση 5:

Η επιστημονική σκέψη έχει τις ρίζες της στους **Έλληνες φιλόσοφους**, με πρώτο τον **Θαλή τον Μιλήσιο** (624-546 π.Χ.). Ο Θαλής είχε το θάρρος να παραμερίσει το **μύθο** και το **θρησκευτικό δόγμα**, και να αναζητήσει ο ίδιος να ανακαλύψει τι είναι όλα αυτά που συμβαίνουν γύρω μας. Γι αυτό και δικαίως αναγνωρίζεται ως ο μεγάλος φιλόσοφος και θεμελιωτής των θετικών επιστημών.

Η **κύρια αναζήτησή** του βασιζόταν στην αντίληψη ότι «η φύση μπορεί να εξηγηθεί», με την έννοια ότι **στον κόσμο** υπάρχει τάξη που μπορεί να εξηγηθεί με βάση φυσικούς κανόνες.

Αυτός ο τρόπος σκέψης επηρέασε αποφασιστικά την Δυτική σκέψη.

Ερώτηση 6:

Η επιστήμη και η φιλοσοφία, ενώ αναζητούν με πάθος την αλήθεια, διαφέρουν σημαντικά στο εξής σημείο: Οι προσπάθειες της **επιστήμης** είναι **συγκλίνουσες**, ενώ της **φιλοσοφίας** **αποκλίνουσες**. Πιο συγκεκριμένα, για την **επιστήμη** σχεδόν πάντα **μια μόνο είναι η αλήθεια**, ενώ, αντίθετα, η **φιλοσοφία** εκφράζει «**απόψεις**» για την **αλήθεια**, οι οποίες οφείλονται στις διάφορες οπτικές γωνίες που βλέπουν οι φιλόσοφοι την **μια αλήθεια**. Οι **απόψεις** αυτές είναι σχεδόν πάντα **αποκλίνουσες** (πολλές φιλοσοφικές απόψεις για το σύμπαν, τη ζωή, κλπ.).

Ερώτηση 7:

α) **Στην αρχή (βλ. Αρχαία Ελλάδα), τα πάντα ήταν φιλοσοφία. Ο Αριστοτέλης, είτε μελετούσε αστρονομία, φυσιολογία, ψυχολογία, κλπ., τα πάντα ήταν τα ίδια γι' αυτόν, μελετούσε φιλοσοφία.** Μετά από αιώνες, υπήρξε μια διαδικασία δύλισης και γεννήθηκαν ερωτήματα σχετικά με τα παραπάνω. Οι άνθρωποι ξέφυγαν από τη φιλοσοφία και εξέλιξαν τις επιστήμες. Κατά συνέπεια, υπάρχει ο ισχυρισμός ότι η **φιλοσοφία είναι η μητέρα**, ενώ οι **επιστήμες τα παιδιά της**.

Ο **στόχος** της ενοποιημένης φιλοσοφίας (όπως την εξασκούσε ο Αριστοτέλης), είναι η **ενότητα της γνώσης** και η **ενοποιημένη μάθηση**, δηλαδή η πίστη στην ενότητα των επιστημών. Ο στόχος αυτός είναι ίσως το μεγαλύτερο εγχείρημα του ανθρώπινου νου, όπου όλες οι σπουδές και γνώσεις (ιδιαίτερα των θετικών επιστημών και της φιλοσοφίας) να διδάσκονται και να γίνονται καθημερινή πράξη ως μια αδιάρρηκτη ενότητα. Σ' αυτό θα βοηθούσε η **εκλαϊκευσή** τους, αν συνεργάζονταν επιστήμονες και φιλόσοφοι.

β) **Σήμερα είναι η καλύτερη στιγμή για συνεργασία ανάμεσα σε επιστήμονες και φιλοσόφους.** Πιο συγκεκριμένα, στις μέρες μας, η **φιλοσοφία, ως στοχασμός του αγνώστου, έχει συρρικνωθεί και απαξιωθεί**, ενώ οι **επιστήμες έχουν σχεδόν «θεοποιηθεί»**. Εάν αλλάξει η κατάσταση αυτή, δηλαδή η φιλοσοφία ξαναβρεί την αξία που της αρμόζει, και οι επιστήμες με την σειρά τους έρθουν στην σωστή διάστασή τους, τότε η ανθρωπότητα θα φτάσει σε απρόσμενα ύψη γνώσης, αλήθειας και πολιτισμού.

γ) **Αριστοτέλης, Λεονάρντο Ντα Βίντσι, Καρτέσιος.**

Η ενοποιημένη μάθηση φέρνει τη θέαση του όλου, κι έτσι βλέπουμε τα πράγματα συνολικά, όπως τα έβλεπαν οι Έλληνες φιλόσοφοι.

Ερώτηση 8:

Πολλοί είναι οι λόγοι που εξηγούν αυτή την κατάσταση με τους σημαντικότερους να είναι οι εξής:

- Οι **διανοούμενοι και οι επιστήμονες συμβιβαστήκαν**. Ενδιαφέρονται μόνο για την κατάκτηση και όχι την διάδοση της γνώσης. Φοβούνται να μιλήσουν, μήπως τα ευρήματα της επιστήμης τους είναι αντίθετα με δόγματα, θρησκευτικά πιστεύω ή με κοινωνικά ταμπού, γιατί αυτό θα έχει επιπτώσεις στην καριέρα τους και στην καρέκλα τους.
- Η **πολιτεία συνεχίζει** να κάνει αυτό που έκανε πάντα, δηλαδή **να κρατά τους πολίτες της ουσιαστικά αγράμματους**. Όταν τους μορφώνει, το κάνει με τέτοιο τρόπο, ώστε να μπορεί να τους χειραγωγεί και να τους ελέγχει πιο εύκολα.
- Ο **λαός**, στην πλειοψηφία του, συμπεριφέρεται δυστηχώς αρκετές φορές **με δειλία και φυγοπονία (τεμπελιά)**. Βέβαια, υπάρχουν πάντα οι ολίγοι που είναι πνευματικά θαρραλέοι και φιλόπονοι.

Ερώτηση 9:

Οι εκάστοτε «κρατούντες» γνωρίζουν τη μεγάλη δύναμη της γνώσης, γι αυτό την εμπόδιζαν και συνεχίζουν να την εμποδίζουν με κάθε τρόπο, πολλές φορές και λυσσαλέα, για να μην φτάσει ποτέ η γνώση στον λαό.

Η έλλειψη της γνώσης και της ενημέρωσης είναι μεν λιγότερη σήμερα απ' ότι ήταν στο παρελθόν, αλλά έχουμε περιέλθει σε ένα στάδιο **υπερπληροφόρησης** και ενίοτε **παραπληροφόρησης**, που, σε συνδυασμό με την **έλλειψη κριτικής σκέψης** του ευρύ κοινού, επιτρέπουν στους «κρατούντες» να χειραγωγούν ευκολότερα τους λαούς. Κατ' αυτό τον τρόπο, καθίσταται δυσκολότερη α) η **διάκριση μεταξύ αλήθειας και ψεύδους**, β) η **αφομοίωση της γνώσης/πληροφορίας** λόγω των ταχύτατων ρυθμών της διάδοσης των πληροφοριών σε μια παγκοσμιοποιημένη κοινωνία.

Συμπέρασμα: Όλοι οι λαοί της γης πρέπει να αγωνιστούμε α) για την κατάκτηση και την διάδοση της γνώσης, β) για την απόκτηση κριτικής σκέψης, έτσι ώστε όλοι μαζί να οικοδομήσουμε έναν καλύτερο κόσμο.

Ερώτηση 10:

α) Η **επιστήμη** παραμένει **προσηλωμένη** στην όλο και **πιο βαθιά κατάκτηση της γνώσης**, ενώ η **τεχνολογία** έχει ως **επιδίωξη την αξιοποίηση της επιστημονικής γνώσης** ως μέσον για την εξυπηρέτηση των τρεχουσών αναγκών των ανθρώπων.

β) Ο **επιστήμονας** βαρύνεται με **ευθύνη για την γνώση που παράγει και οφείλει να προβλέπει οποιοδήποτε πιθανό κίνδυνο που θα μπορούσε να προέλθει από την χρήση της, ή την κατάχρησή της**, στο μέλλον για την οικουμένη. Πρέπει να αποφασίζει με **άγρυπνη συνείδηση και υπευθυνότητα**, εάν τα αποτελέσματα των ερευνών του πρέπει να εφαρμοστούν. Κάθε επιστημονικό επίτευγμα, επιβάλλεται να εξετάζεται όχι μόνο ως γνωστική ή υλική κατάκτηση, αλλά και για το αν θα αποβεί

ευεργετικό ή επιζήμιο, η και καταστρεπτικό, για την ύπαρξη του ανθρώπου. Τον έλεγχο αυτό, ουδείς άλλος μπορεί ή επιτρέπεται να επιβάλλει στη συνειδητή ελευθερία του επιστήμονα, παρά μόνο η συναίσθηση της ανθρωπίνης, και γενικά, της κοινωνικής του ευθύνης.

Ερώτηση 11:

Τελικός σκοπός της επιστήμης είναι ο **εξανθρωπισμός της ζωής**, και αντίστοιχα, ο σκοπός της ζωής είναι ο **εξανθρωπισμός της επιστήμης**, ώστε να **υπηρετείται ο άνθρωπος**. Διότι μόνο με τον απόλυτο σεβασμό προς τον άνθρωπο, μπορεί να αντιμετωπιστεί ο άκρατος υλισμός που επικρατεί στην εποχή μας.

Ο επιστήμονας οφείλει να συνειδητοποιήσει ότι πάνω απ' όλα, βρίσκεται αμετάθετος και αναντικατάστατος ο άνθρωπος. Σύμφωνα με τον Καντ, **«Ο άνθρωπος δεν πρέπει να χρησιμοποιείται ποτέ ως μέσο για κάποιο σκοπό, αλλά να θεωρείται αυτός ο ίδιος ο τελικός σκοπός»**.

Τέλος, για να παραμείνουν οι στόχοι της επιστήμης ανθρωποκεντρικοί, σύμφωνα με τον Αϊνστάιν, είναι **αναγκαίος ο επανακαθορισμός τους από προσωπικότητες με υψηλά ηθικά ιδανικά**, δηλαδή από έντιμους, υψηλόφρονες, συνεπείς και ανιδιοτελείς, διορατικούς, ειλικρινείς, αντικειμενικούς ανθρώπους-επιστήμονες.

Ερώτηση 12:

Σύμφωνα με τον Π. Παρασκευόπουλο, στο βιβλίο του *Επιστήμη και Άνθρωπος*, ο **τεχνολογικός πολιτισμός δεν πρέπει να βρίσκεται σε διάσταση με τον πνευματικό πολιτισμό**, γιατί και οι δυο **χρειάζονται και οφείλουν να συνεργαστούν για το καλό των ανθρώπων**. Συνειδητοποιώντας ο σύγχρονος επιστήμονας την άποψη αυτή, οφείλει να κατευθύνει την έρευνα και την όλη δράση του προς την σταθερή ανύψωση του ανθρώπου. Μ' αυτό τον τρόπο θα τον **προφυλάξει α) από την αλλοτρίωση, β) από την μηχανοποίηση του βίου του και γ) από τον υλιστικό του εναγκαλισμό**.

Σε όλα τα παραπάνω, προσθέτουμε τα λόγια του Πλάτωνα (427-347 π.Χ.), τα οποία αποτελούν τον πυρήνα της σχέσης μεταξύ επιστήμης και ανθρώπου:

«Πάσα τε επιστήμη χωριζομένη δικαιοσύνης και της άλλης αρετής πανουργία, ου σοφία φαίνεται».

Ερώτηση 13:

α) Η γνώση πρέπει απαραίτητα να περνάει τα εξής τέσσερα στάδια:

1. **Ενοποίηση**, 2. **Εκλαϊκευση**, 3. **Διάδοση**, 4. **Χρήση μόνο για το καλό**. Τα δυο πρώτα, θα τα κάνουν οι **διανοούμενοι**. Την διάδοση θα την κάνουν η **οικογένεια, τα σχολεία, τα ΜΜΕ, το διαδίκτυο και κυρίως οι δάσκαλοι**. Το τελευταίο στάδιο, θα το εφαρμόζουμε όλοι μας, με **μπροστάρηδες την πολιτεία και με κύριους υπεύθυνους τους πολιτικούς**.

β) Σύμφωνα με τον Π. Παρασκευόπουλο, στο βιβλίο του *Επιστήμη και Άνθρωπος*, έχουμε δυο σειρές από «κρίκους»: τους κρίκους της γνώσης (ενοποίηση, εκλαΐκευση, διάδοση, χρήση μόνο για το καλό) και τους κρίκους της δράσης (διανοούμενοι, δάσκαλοι, πολιτικοί). Για να γίνουν οι κρίκοι της γνώσης αποτελεσματικοί, προϋπόθεση είναι η θαρραλέα και φιλόπονη στάση των κρίκων της δράσης. **Προϊόν της ένωσης των κρίκων της γνώσης και της δράσης, είναι οι κρίκοι της ανθρωπότητας.**

Η αξία των κρίκων της ανθρωπότητας, σε σύγκριση με οτιδήποτε άλλο συμβαίνει στη γη, είναι υψηλότερη και διαφέρει από κάθε άλλη ανθρώπινη αξία.

Ερώτηση 14:

α) **Μορφωμένος** άνθρωπος είναι αυτός που ξέρει πολλά για πολλούς χώρους και κυρίως για τους χώρους της επιστήμης, της φιλοσοφίας και της τέχνης.

β) **Διακεκριμένος επιστήμονας ή φιλόσοφος ή καλλιτέχνης**, κλπ.: είναι αυτός που έχει εθνική ή διεθνή αναγνώριση για τη συμβολή του στον συγκεκριμένο τομέα που υπηρετεί.

γ) **Ανθρωπιστής**: είναι αυτός που ενδιαφέρεται και πάσχει για τα κοινά, ιδιαίτερα για τα παγκόσμια ανθρώπινα προβλήματα. Είναι αυτός που ζει μέσα στην καπνίλα της μάχης για την επικράτηση της ειρήνης, της κοινωνικής δικαιοσύνης και της ανθρωπιάς στον κόσμο.

δ) **Διανοούμενος**: είναι ένας άνθρωπος με ελεύθερη σκέψη, που διαθέτει και τα τρία πιο πάνω χαρακτηριστικά. Αν έστω και ένα από τα τρία αυτά χαρακτηριστικά είναι υποβαθμισμένο, τότε και η συνολική εικόνα του διανοούμενου υποβαθμίζεται. Να διευκρινιστεί ότι όσοι διανοούμενοι έχουν ένα **καθολικό όραμα ή στόχο**, κατατάσσονται ως «μείζονες διανοούμενοι», ενώ όσοι έχουν **περιορισμένο όραμα ή στόχο**, κατατάσσονται ως «ελάσσονες διανοούμενοι».

Ερώτηση 15:

α) Η διανόηση είναι **πηγή στήριξης και έμπνευσης για τους λαούς**. Αν θέλεις να καθυποτάξεις έναν λαό, τρομοκράτησε ή εξαγόρασε τις συνειδήσεις των διανοουμένων. Αν το πετύχεις αυτό, τότε γίνεται πολύ πιο εύκολο να άγεται και να φέρεται ο λαός από τους επιτήδειους, που στοχεύουν αυτό ακριβώς. Δηλαδή να διαμορφωθεί μια ανθρωπότητα πνευματικά ορφανή, χωρίς πνευματική και ηθική ηγεσία, να γίνει μια εύκολη μάζα, που να την πηγαίνει όπου θέλεις, και να την εκμεταλλεύεσαι όπως και όσο θέλεις.

β) Σύμφωνα με τον Π. Παρασκευόπουλο, στο βιβλίο του *Επιστήμη και Άνθρωπος*, δυστυχώς **όχι. Επί των ημερών μας, οι διανοούμενοι φαίνεται να απουσιάζουν όλο και περισσότερο**. Σχεδόν όλοι τους εφαρμόζουν το «δεν βλέπω, δεν ακούω, δεν ξέρω» (βλ. π.χ., Κόσσοβο, Ιράκ, κλπ.). Κάθε φορά, ενώ συντελείτο ένας τρομερός πόλεμος, η παγκόσμια διανόηση είχε κλείσει τα μάτια της, τ' αυτιά της και το στόμα της, εκτός από ελάχιστους. Κάθε μέρα που περνάει, ενώ τα προβλήματα της ανθρωπότητας και του πλανήτη διογκώνονται επικίνδυνα, η

παγκόσμια διανόηση, ή είναι τελείως απύσχα, ή έχει μεταβληθεί σε μια αργόσχολη θεωρητικολογία.

Ο βασικότερος λόγος αυτής της «παρακμής», είναι ότι οι **σύγχρονοι διανοούμενοι είναι μειωμένων ηθικών αντιστάσεων**, με αποτέλεσμα να εξαγοράζονται εύκολα. Το γεγονός αυτό αξιοποιείται στο έπακρο από την άρχουσα τάξη, με τον εξής ανήθικο τρόπο. Σε αντάλλαγμα για την σιωπή τους, η άρχουσα τάξη σκορπά απλόχερα χρήματα, θέσεις και αξιώματα.

Ένας άλλος λόγος είναι ότι, πολλοί **σημερινοί διανοητές είναι δειλού χαρακτήρα**, γι' αυτό και φοβούνται να μιλήσουν. Αν μιλήσουν, διατρέχουν τον κίνδυνο να τους λοιδορήσουν, να τους απομονώσουν, να χάσουν την δουλειά τους, να κατασυκοφαντηθούν και έτσι, να οδηγηθούν σε ψυχικό μαρασμό.

Ερώτηση 16:

Οι κοινωνίες σε κάθε γωνιά της γης έχουν καθιερώσει κανόνες ή αρχές συμπεριφοράς στον επαγγελματικό χώρο, που συνοπτικά ονομάζουμε «**Επαγγελματική Δεοντολογία**». Αυτοί οι κανόνες ή αρχές πρέπει να τηρούνται απ' όλους τους εργαζόμενους και αφορούν:

α) τον **τρόπο που εκτελούν το έργο τους**.

β) τον **τρόπο με τον οποίο συμπεριφέρονται στους πελάτες τους**.

γ) τον **τρόπο με τον οποίο συνεργάζονται με συναδέλφους, υφισταμένους, προϊσταμένους, κλπ.**

Οι κανόνες αυτοί διακρίνονται σε **καθολικούς και ειδικούς**.

Καθολικοί κανόνες είναι αυτοί που οφείλει να τηρεί το σύνολο των εργαζομένων και διακρίνονται σε **γραφτούς και άγραφους**. **Γραπτοί** κανόνες είναι οι Νόμοι, τα Προεδρικά Διατάγματα, οι αποφάσεις Ανωτάτων Δικαστηρίων, κλπ. Οι **άγραφοι** κανόνες είναι αυτοί που δεν έχουν θεσπιστεί, αλλά γίνονται ή πρέπει να γίνονται σεβαστοί από κάθε εργαζόμενο. Παραδείγματα: ο σεβασμός στον συνάδελφο, τον πελάτη, η υποχρέωση να είμαστε ασφαλισμένοι, κλπ.

Οι **ειδικοί** κανόνες είναι εξειδικευμένοι κανόνες για κάθε ειδικότητα, όπως είναι οι γιατροί, οι νοσηλευτές, οι δικηγόροι, οι μηχανικοί, οι γεωπόνοι, κλπ.

Ερώτηση 17:

α) **Ηθική** καλείται η επιστήμη η οποία ασχολείται με τη **μελέτη των ανθρωπίνων πράξεων**, μιλά για την αξία ή απαξία αυτών, και αποφαινεται γι' αυτά που πρέπει να γίνουν ή να αποφευχθούν στις σχέσεις του ανθρώπου προς τον Θεό, προς τον πλησίον του και προς τον εαυτό του.

β) Η ηθική ως επιστήμη έχει ως κύριο έργο της την έρευνα του προβλήματος για την ουσία του αγαθού και του κακού, ζητά δηλαδή να καθορίσει σε τι συνίσταται η ουσία των αγαθών πράξεων, τις οποίες οφείλουμε να πράττουμε και σε τι η ουσία των κακών, τις οποίες οφείλουμε να μην πράττουμε. Τέλος, η ηθική, ως επιστήμη των πράξεων του ανθρώπου, έχει σχέση με την φιλοσοφία, **αποτελεί δηλαδή το**

πρακτικό μέρος της φιλοσοφικής θεώρησης του ανθρώπινου βίου. Η ηθική μας διδάσκει όχι το τι γίνεται, αλλά το τι πρέπει να γίνεται.

Ερώτηση 18:

Η **Δεοντολογία** είναι **κανόνες καθηκόντων** που αναπτύσσονται σε **διάλογο με την κοινωνία** και αφορούν τα επιστημονικά επαγγέλματα. Είναι ένας τύπος εφαρμοσμένων κανόνων συμπεριφοράς, που βασίζονται σε ηθικές αρχές, σύμφωνα με τις οποίες καθορίζονται οι πράξεις σαν σωστές ή εσφαλμένες στο ιδιαίτερο πρόβλημα του τομέα που εξετάζεται. **Όσο περισσότερο ένα έργο ασχολείται με τον άνθρωπο, τόσο πιο απαιτητική και επιτακτική είναι η δεοντολογία του.**

Η **επιστημονική δεοντολογία** είναι το σύνολο των γνώσεων και κανόνων που καθορίζουν την συμπεριφορά του επιστήμονα στην άσκηση των επαγγελματικών του καθηκόντων και, γενικότερα, καθορίζουν τις εκδηλώσεις του, τόσο στο δημόσιο, όσο και στον ιδιωτικό βίο, έτσι που να ανταποκρίνεται στην υψηλή αποστολή του και να δικαιώνεται κοινωνικά.

Ερώτηση 19:

α) Κώδικες επαγγελματικής δεοντολογίας είναι τα **νομικά πλαίσια** που υπάρχουν σχεδόν για κάθε επάγγελμα. Εκεί **εξειδικεύονται**, με αυστηρότητα και ακρίβεια, τόσο οι **υποχρεώσεις και το καθήκον του επαγγελματία**, όσο και η **αντίστοιχη τιμωρία** για κάθε ενδεχόμενη καταστρατήγηση οιασδήποτε άρθρου του νομικού πλαισίου.

β) 1. Να υποστηρίζει τα νόμιμα συμφέροντα του εντολέα του κατά τον καλύτερο δυνατό τρόπο.

2. Να μην παραχωρεί αμέσως ή εμμέσως ανταλλάγματα προς ανάληψη εντολής ή κατάληψη θέσεως.

3. Να λαμβάνει αμοιβή για οιαδήποτε προσφερόμενη υπηρεσία.

4. Να μην καλύπτει δια της υπογραφής του έτερα πρόσωπα, αναρμόδια προς εκτέλεση μιας ορισμένης τεχνικής εργασίας.

5. Να αποφεύγει να ασκεί κριτική για την εργασία άλλου συναδέλφου.

Ερώτηση 20:

α) Από τότε που διαμορφώθηκαν οι πρώτες κοινωνίες μέχρι σήμερα, υπήρξε, υπάρχει και θα υπάρχει για πολύ ακόμα, ίσως και για πάντα, ένας **ανταγωνισμός, αφενός μεν κοινωνικής συνοχής και ατομικής ελευθερίας, αφετέρου δε, μεταξύ Κράτους και Θρησκείας**. Αυτά τα τέσσερα στοιχεία, άσκησαν και εξακολουθούν να ασκούν αποφασιστική επίδραση στην πολιτιστική και πολιτισμική ανάπτυξη της εκάστοτε κοινωνίας.

β) Η κοινωνική συνοχή (δηλ. η συλλογικότητα) και η ατομική ελευθερία (δηλ. ο ατομικισμός), βρίσκονται και θα βρίσκονται σε μια συνεχή διαμάχη, και πολλές φορές πόλεμο, όπου το ένα προσπαθεί να επικρατήσει πάνω στο άλλο. Παραδείγματα

μεγάλης συλλογικότητας είναι: η Αρχαία Σπάρτη όπου κυριαρχούσαν οι νόμοι του Λυκούργου, αλλά και οι μεγάλες αυτοκρατορίες, π.χ. Αρχαία Ρώμη, όπου η πειθαρχία ήταν κυρίαρχο γνώρισμα, καθώς επίσης και πανίσχυρα θρησκευτικά ιερατεία, όπως η Ρωμαιοκαθολική εκκλησία κατά το Μεσαίωνα.

Παραδείγματα τώρα ατομικισμού, σε περιόδους π.χ. κατάρρευσης ενός καθεστώτος, όπως κατά την περίοδο της πτώσης της Ρωμαϊκής αυτοκρατορίας και την περίοδο κατάρρευσης της πρώην Σοβιετικής Ένωσης.

Ερώτηση 21:

α) Σε περιόδους κυριαρχίας της συλλογικότητας, το κράτος μεσουρανάει, αλλά το πνεύμα συμπιέζεται, η σκέψη, η επιστήμη, η τέχνη, κλπ., υποχωρούν, και καταλήγουν σε μείωση της προσωπικότητας του ανθρώπου,

β) Σε περίοδο κυριαρχίας του ατομικισμού, η κοινωνική πειθαρχία χαλαρώνει, σε σημείο να αφανίζεται, οι πανανθρώπινες αξίες ατονούν, ενώ παράλληλα το κράτος καταρρέει.

γ) Μόνο σε περιόδους της ιστορίας, όπου η συλλογικότητα και ατομικισμός βρεθήκαν σε κάποια συμμετρία και αρμονία, τότε έχουμε την εξαιρετική περίπτωση όπου κοινωνικό σύνολο και άτομα ευημερούν παράλληλα. Τέτοια παραδείγματα είναι η Αρχαία Ελλάδα και η Αναγέννηση. Αντίθετα, η Αρχαία Αίγυπτος και ο Μεσαίωνας, με την αυστηρότητα, την πειθαρχία και την συλλογικότητα, έδωσαν ελάχιστα στην υπόθεση του πνεύματος και της φιλοσοφίας.

Ερώτηση 22:

Είναι κοινή η διαπίστωση ότι η ραγδαία εξέλιξη της επιστήμης και της τεχνολογίας φέρνει ραγδαία αύξηση και στις καλές και στις κακές τους επιπτώσεις. Γι' αυτό υπάρχουν πολλοί που υποστηρίζουν την άποψη ότι η γνώση και η τεχνολογία έχουν μέσα τους το σπέρμα της αυτοκαταστροφής. Αυτό εν μέρει είναι αλήθεια.

Είναι γεγονός ότι η επιστήμη έχει διαμορφώσει τον σύγχρονο κόσμο, αλλά μπορεί και να τον καταστρέψει. Το ξέρουμε πολύ καλά ότι κάθε πρόοδος έχει και το τίμημά της. **Η γνώση και η τεχνολογία μας βγάζουν από το σκοτάδι.** Εάν όμως, ζώντας στην πρόοδο, βαλθούμε να αυτοκαταστραφούμε, αυτό θα είναι δική μας ευθύνη και μόνο. Πρέπει να αποφύγουμε να είμαστε αλαζόνες και να θεωρήσουμε τον εαυτό μας θεό.

Ερώτηση 23:

α) Ένας άνθρωπος θεωρείται ότι έχει ελεύθερη σκέψη όταν **στοχάζεται ελεύθερα και δεν δεσμεύεται**, τουλάχιστον σε μεγάλο βαθμό, από προκαταλήψεις και δεν είναι επιρρεπής στα ανθρώπινα πάθη.

Η προκατάληψη είναι η πιο ισχυρή αιχμαλωσία. Οι δεισιδαιμονίες, οι ηθικές, κοινωνικές, θρησκευτικές, φυλετικές, και εθνικιστικές διακρίσεις, καθώς και οι

διακρίσεις ως προς την καταγωγή, τη σωματική ή διανοητική ικανότητα, είναι μέρος του μεγάλου καταλόγου των προκαταλήψεων.

Τα **πάθη** μας είναι και αυτά **εξίσου ισχυρή αιχμαλωσία**. Το χρήμα, η δόξα, η δύναμη, η πλεονεξία, η ζήλια, ο φθόνος, το μίσος, κλπ., όταν μάλιστα είναι σε έντονο βαθμό, αιχμαλωτίζουν το άτομο για τα καλά.

β) Είναι σαφές ότι τελείως ελεύθερη και ανεξάρτητη σκέψη δεν υπάρχει, ούτε μπορεί να υπάρξει, γιατί η σκέψη του ανθρώπου είναι συναρτημένη με τα γονίδιά του και το περιβάλλον του. Επομένως, **ελεύθερος στοχαστής δεν είναι αυτός που ξέφυγε από όλες τις αιχμαλωσίες, αλλά εκείνος που συνεχώς μάχεται να τις υπερβεί.**

Ερώτηση 24:

Ο Πλάτωνας, στο έργο του *Πολιτεία*, επισημαίνει ότι η **ψυχή αποτελείται από τρία στοιχεία**: το **επιθυμηκό** (ή επιθυμητικό), το **λογικό** (ή λογιστικό) και το **θυμικό** (ή θυμοειδές). Το **επιθυμηκό** είναι η **έδρα των επιθυμιών**, δηλαδή εκφράζει την επιθυμία, π.χ., για τροφή ή νερό. Το **λογικό** είναι η **έδρα του λογικού**, δηλ. εκφράζει την λογική, π.χ., ότι δυο και δυο κάνουν τέσσερα. Ο συνδυασμός των δυο πρώτων στοιχείων ερμηνεύει τα περισσότερα χαρακτηριστικά της ανθρώπινης συμπεριφοράς. Το τρίτο στοιχείο, το **θυμικό**, είναι η **έδρα του συναισθήματος**. Είναι η επιθυμία του ανθρώπου για αναγνώριση, είναι ο αυτοσεβασμός και η αυτοεκτίμηση, το θάρρος, η καλοσύνη και η αγάπη. Το θυμικό είναι ένα στοιχείο του ανθρώπου που μπορεί να επηρεαστεί, να αλλάξει και να διαμορφωθεί από το περιβάλλον, γι' αυτό και γίνεται το επίκεντρο διεκδίκησης πολλών ενδιαφερομένων, όπως οι πολιτικοί, οι θρησκευτικοί ηγέτες, οι φιλόσοφοι, κλπ.

Ο Πλάτωνας προτείνει την παιδεία ως μέσο διάπλασης του θυμικού, με στόχο την εμπέδωση στον άνθρωπο του καλού και του αγαθού.

Ερώτηση 25:

α) Η **αμφισβήτηση** είναι **πηγή εξέλιξης της γνώσης**. Στην αμφισβήτηση οφείλει η ανθρωπότητα τα βήματα προόδου που έκανε. Ο ελεύθερος στοχαστής αμφισβητεί το κατεστημένο. Υποχωρεί και δέχεται μόνο τις αποδείξεις, αλλά και δεν επιθυμεί την απόλυτη ελευθερία της αναρχίας. Αντίθετα, επιθυμία του είναι να ξέρει την αλήθεια. Ελεύθερη σκέψη είναι εκείνη που μπορεί να αμφισβητεί **με τεκμηριωμένο τρόπο** τα δεδομένα, και να διακρίνει ανάμεσα στην αντικειμενική και την υποκειμενική αλήθεια.

β) Το «**γνώθι σ' αυτών**» είναι **αυτοπροσδιορισμός** και αποτελεί την βάση του ανθρώπου με ελεύθερη σκέψη. Ο **ετεροπροσδιορισμός** δηλώνει **άνθρωπο χωρίς ελεύθερη σκέψη**, αφού περιμένει από τους άλλους την επιβεβαίωση. Για να μπούμε στον δρόμο της ελεύθερης σκέψης, πρέπει να είμαστε ειλικρινείς με τον εαυτό μας. Αν το κάνουμε αυτό πράξη, τότε δεν θα κατηγορούμε όλους τους άλλους και ποτέ των εαυτό μας, αλλά θα κατηγορούμε μόνο αυτούς που πραγματικά έφταιξαν, συμπεριλαμβανομένου και του εαυτού μας.

Ερώτηση 26:

Ο άνθρωπος με ελεύθερη σκέψη δεν ανταλλάσσει την τιμή του και την αξιοπρέπειά του, με τίποτα. Προτιμά να είναι **ωφέλιμος** και όχι **ευχάριστος**. Δεν αξιώνει να είναι δάσκαλος κανενός, αλλά διεκδικεί το δικαίωμα να λέει τη γνώμη του, είτε αυτή προκαλεί στους άλλους ευχαρίστηση, είτε δυσαρέσκεια, θυμό, κλπ. Γι' αυτό δεν μπορεί να μένει αδρανής όταν καίγεται ένα δάσος, όταν μολύνεται μια λίμνη, όταν εξαφανίζονται είδη ζωής, όταν γίνεται πόλεμος σε κάποιο σημείο του πλανήτη, όταν σε κάποιες χώρες μικρά παιδιά αλλά και μεγάλοι πεθαίνουν από την πείνα, όταν υπάρχει αδικία και ανηθικότητα. Αντιδρά μη λαμβάνοντας υπόψη τις συνέπειες που μπορεί να έχει η στάση του στην προσωπική του ζωή.

Τέλος, είναι σημαντικό να πούμε ότι η **ανθρωπότητα πάει μπροστά με τις εξαιρέσεις**: τους ολίγους εκείνους ελεύθερους ανθρώπους που τολμούν να πουν την γνώμη τους χωρίς ψέμα. Αντίθετα, την ανθρωπότητα, την καταπίεσαν, την εκμεταλλεύτηκαν και την καταδυνάστευαν, και συνεχίζουν να το κάνουν, εκείνοι που έχουν ανελεύθερη σκέψη.

Ερώτηση 27:

Δογματισμός είναι η διατύπωση διαφόρων ιδεών, θέσεων και θεωριών, χωρίς αιτιολογία ή απόδειξη. Αναφέρεται στην έλλειψη κριτικής σκέψης και την προσκόλληση σε κάποια θεωρία που δε στηρίζεται σε αποδείξεις ή που θεωρείται επιστημονικά ξεπερασμένη. Ουσιαστικά, ο δογματισμός όχι μόνο δεν προάγει το διάλογο, αλλά και τον απορρίπτει. Είναι η προσήλωση και η άκριτη εμμονή στις αρχές και την αυστηρότητα ενός συστήματος, η οποία προτάσσει την άνευ όρων αποδοχή ορισμένων κωδικοποιημένων θέσεων.

Ο δογματισμός, στην ακραία του μορφή, είναι ένας παράγοντας που μας τυφλώνει και μας φανατίζει. Από την φύση του, οδηγεί τον ίδιο τον εαυτό του σε αδιέξοδα, ανάλογα με τις επικρατούσες συνθήκες και αντιλήψεις της εποχής. Για παράδειγμα, ενώ τον Ιπποκράτη τον ευγνωμονεί, τον Γαλιλαίο τον καταδικάζει σε θάνατο, αν και οι δυο έκαναν ουσιαστικά το ίδιο πράγμα: διέθεσαν την ζωή τους, χρησιμοποιώντας το μυαλό τους, στην αναζήτηση της επιστημονικής αλήθειας, επ' ωφελεία του ανθρώπου.

Με άλλα λόγια, όποιος επιστήμονας βρίσκει κάτι που αντιτίθεται σε κάποιο δόγμα, γίνεται αμέσως κακός και διώκεται κρυφά και φανερά. Αυτή η παρανοϊκή στάση των «ιερατείων», της ελίτ, πρέπει επιτέλους να σταματήσει, γιατί αρκετά ταλαιπώρησε την ανθρωπότητα, τόσο άδικα, από καταβολής κόσμου.

Ερώτηση 28:

Σύμφωνα με τον Π. Παρασκευόπουλο, στο βιβλίο του *Επιστήμη και Άνθρωπος*, η **ανθρώπινη φύση έχει δυο δομικά χαρακτηριστικά: το νου (δηλαδή η γνώση και η λογική) και την ψυχή (η συνείδηση, το συναίσθημα και η ηθική)**. Αυτά τα δυο είναι τα σκέλη στα οποία στηρίζεται ο άνθρωπος αλλά και ολόκληρη η ανθρωπότητα. Όσο **πιο στέρεα** είναι αυτά και όσο **πιο σύμμετρη** η ανάπτυξη τους, τόσο καλύτερες είναι οι προϋποθέσεις για την ανθρωπότητα να βαδίζει κανονικά. Δυστυχώς, ενώ η γνώση και η λογική (δηλ. ο νους) έχουν αναπτυχθεί εντυπωσιακά, η ψυχική ωρίμανση κινείται με μεγάλη βραδύτητα. Ο άνθρωπος δηλαδή, στην προσπάθεια του να πάει την γνώση μπροστά (βλ. επιστήμη, τεχνολογία), φαίνεται ότι ξέχασε τον ίδιο του τον εαυτό, τον άνθρωπο, με αποτέλεσμα να παρουσιάζει έλλειμμα ψυχικής ωριμότητας.

Άρα, τον ώριμο άνθρωπο, τον χαρακτηρίζει η ισορροπία μεταξύ του νου και της ψυχής. Όταν ο άνθρωπος υστερεί στο συναίσθημα και στην συνείδηση, τότε γίνεται δέσμιος των φόβων και των παθών του, δηλαδή ανελεύθερος.

Αντίθετα με τα παραπάνω, πολλοί πιστεύουν ότι ο ώριμος άνθρωπος, είναι αυτός που προσαρμόζεται στο εκάστοτε «περιβάλλον» και στην εκάστοτε «πραγματικότητα», ακόμα κι αν αυτό έρχεται σε αντίθεση με τις δικές του ηθικές αξίες. Αυτό όμως δεν είναι ωριμότητα, είναι **αδυναμία να υποστηρίξει τις αξίες του και την ηθική του**, μόνο και μόνο από φόβο, ή για λόγους σκοπιμότητας (εύκολος δρόμος).

Ερώτηση 29:

α) Τα εξελικτικά στάδια ανάπτυξης του ανθρώπου, σύμφωνα με τον Π. Παρασκευόπουλο, στο βιβλίο του *Επιστήμη και Άνθρωπος*, είναι τα εξής: **προηγήθηκε η μυϊκή δύναμη**, αργότερα **προστέθηκε η ευφυΐα** και μετά αναδείχθηκε η **ελεύθερη και φιλόκοσμη σκέψη**, που είναι η σύμπραξη διανοητικής και συναισθηματικής νοημοσύνης. Το **τρίτο εξελικτικό στάδιο** είναι αυτό που θα **απελευθερώσει τον άνθρωπο** και που θα τον βοηθήσει να **φτιάξει μια ζωή αντάξια της παρουσίας του στη γη** και στο σύμπαν, μια ζωή δηλαδή γεμάτη πνευματικές και ηθικές αξίες, πολιτισμό και ανθρωπιά. Μια ζωή γεμάτη πραγματική ελευθερία.

β) Ο **άνθρωπος με ελεύθερη σκέψη** πρέπει να προσπαθεί να είναι **δυνατότερος, ανθεκτικότερος και πιο ειλικρινής** απ' ό τι μας έφτιαξε η φύση. Η αφηρημένη ελεύθερη σκέψη από μόνη της δεν αρκεί. Πρέπει να δρούμε, **να είμαστε μαχόμενοι και με αποφασιστικότητα, να στηρίζουμε τα λόγια μας με τα έργα μας**. Ο ελεύθερα σκεπτόμενος άνθρωπος, μπροστά στην σημερινή εικόνα του πλανήτη μας, δεν θα πανικοβληθεί, δεν θα σπεύσει να δώσει λύσεις απελπισίας, αλλά ούτε θα αδιαφορήσει. Θα δει τα πράγματα όπως πραγματικά είναι, χωρίς φόβο, χωρίς προκαταλήψεις και με υψηλό ύφος.

Ερώτηση 30:

Κατά κοινή ομολογία, ο **Σωκράτης** είναι μια **ανεπανάληπτη παρουσία** στη γη. Ανήκει σε μια **σπάνια κατηγορία ανθρώπων** που, αφενός μεν μπόρεσαν και πήγαν την σκέψη και την γνώση παραπέρα (όπως όλοι οι φιλόσοφοι, οι επιστήμονες, οι καλλιτέχνες, κλπ.), αφετέρου δε, **έδωσαν πολλά, ακόμα και την ίδια τους την ζωή, για να στηρίξουν αξίες** (όπως, π.χ., οι τριακόσιοι Σπαρτιάτες και οι επτακόσιοι Θεσπιείς, που έδωσαν, λίγα χρόνια πριν γεννηθεί ο Σωκράτης, την ζωή τους στις Θερμοπύλες για την ελευθερία).

Ο Σωκράτης είναι άξιος πανανθρώπινου και διαχρονικού θαυμασμού, γιατί κατόρθωσε να πετύχει και τα δυο. **Αφιέρωσε την ζωή του στην φιλοσοφία και άνοιξε με την σκέψη του νέους πρωτόγνωρους ορίζοντες** για την ανθρωπότητα, πάνω στα μεγάλα θέματα των πανανθρώπινων αξιών. **Και όταν ήρθε η στιγμή του άδικου θανάτου του, παρέμεινε ακλόνητος, σε πλήρη ταύτιση μ' αυτά που δίδασκε όλη του την ζωή.** Ήπια το κώνειο ήρεμος, δίνοντας το μεγαλύτερο μάθημα στην ανθρωπότητα, ότι δηλαδή αξίζει να δίνεις ακόμα και τη ζωή σου για να στηρίξεις μεγάλα ιδανικά, τα ιδανικά που πίστεψες και υπηρέτησες μια ολόκληρη ζωή.

Ερώτηση 31:

α) **Εξειδίκευση:** Είναι να αποκτάς γνώση για κάποιο συγκεκριμένο και «στενό» αντικείμενο. Για παράδειγμα, πώς να επισκευάζεις ένα αυτοκίνητο.

β) **Εκπαίδευση:** Είναι μια οργανωμένη διαδικασία από την Πολιτεία για να μας δώσει γνώσεις. Όμως, δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι ο όρος μπορεί να είναι τόσο στενός και τόσο χαμηλού επιπέδου, όπως είναι π.χ. η εκπαίδευση ενός σκύλου.

γ) **Μόρφωση (δηλ. καλλιέργεια):** Είναι ένα επίπεδο πάνω από την εκπαίδευση και οδηγεί στην διαμόρφωση αυτόνομων, δημιουργικών και υπεύθυνων ατόμων,

δ) **Παιδεία:** Είναι το υψηλότερο επίπεδο και έχει στόχο την ανύψωση του ανθρώπου, σε βαθμό που να μπορεί να στοχάζεται για όλα όσα συμβαίνουν μέσα του και γύρω του, έτσι ώστε να μπορεί να έχει μια συνολική άποψη για τον κόσμο, να έχει αυτό που λέμε τη **θέαση του όλου**. Χωρίς την παιδεία, τα τρία προηγούμενα δεν έχουν καμία ιδιαίτερη αξία, γιατί δεν ξέρεις που πας.

Όλα είναι απαραίτητα στη ζωή, με τη σαφή διάκριση ότι η εξειδίκευση και η εκπαίδευση είναι για το ζην, ενώ η μόρφωση και προπαντός η παιδεία είναι για το ευ ζην. Κάθε οργανωμένη Πολιτεία, έχει υποχρέωση να εξασφαλίζει για όλους τους πολίτες της εξειδίκευση, εκπαίδευση, μόρφωση και παιδεία.

Ερώτηση 32:

Κάθε καθηγητής στα ΑΕΙ πρέπει να αντιπροσωπεύει το **τρίπτυχο Άνθρωπος, Δάσκαλος και Επιστήμονας**. Καθένα από τα τρία αυτά χαρακτηριστικά έχει την δική του δυναμική και παίζει τον δικό του ξεχωριστό ρόλο.

Ο **Άνθρωπος** είναι το στοιχείο που εξασφαλίζει την **αγωγή ψυχής** στους φοιτητές μας. Επειδή η αγωγή ψυχής διδάσκεται μόνο με το παράδειγμα, είναι ως εκ τούτου

αδύνατον για τον οιονδήποτε καθηγητή, να διδάξει ήθος, αξίες και ανθρωπιά, αν πρώτα δεν τα έχει ο ίδιος.

Ο **Δάσκαλος** είναι το στοιχείο που εξασφαλίζει την **άριστη θεωρητική και πρακτική εκπαίδευση** στους φοιτητές. Εδώ χρειάζεται η έντονη δραστηριοποίηση και αποτελεσματικότητα κάθε καθηγητή στην καλή διδασκαλία στα αμφιθέατρα και στα εργαστήρια, στην συγγραφή σύγχρονων συγγραμμάτων υψηλής στάθμης. Ο καλός Δάσκαλος είναι αυτός που μεταδίδει στους φοιτητές του, όχι μόνο γνώσεις, αλλά και **έρωτα για τη γνώση**, έτσι ώστε οι σπουδές να γίνονται ενδιαφέρουσες και ευχάριστες. Τέλος, σημαντικό και απαραίτητο προσόν ενός Δασκάλου, είναι η **μεταδοτικότητα** και η αγάπη του για τους μαθητές του

Ο **Επιστήμονας** είναι το στοιχείο που εξασφαλίζει την **βαθεία επιστημονική γνώση** του αντικειμένου που διδάσκει κάθε Δάσκαλος. Παράλληλα, είναι το στοιχείο που εξασφαλίζει τον **δρόμο για την κατάκτηση της νέας γνώσης και την μεταλαμπάδευση αυτής της νέας γνώσης στους φοιτητές**. Εδώ χρειάζεται αγάπη και αφοσίωση στην έρευνα και στις πρακτικές εφαρμογές της, επ' ωφελεία των φοιτητών και του κοινωνικού συνόλου, γενικότερα.

Ερώτηση 33:

α) Η κοινωνική υποβάθμιση έχει τις ρίζες της **στα σχολεία. Οι κακοί δάσκαλοι κάθε βαθμίδας κάνουν τεράστιο κακό**. Ποτέ τόσο λίγοι άνθρωποι δεν έκαναν και δεν κάνουν τόσο μεγάλο κακό σε τόσους πολλούς όσο οι κακοί δάσκαλοι.

β) Ανάμεσα στις πολλές **αιτίες υποβάθμισης της παιδείας, πρωτεύοντα ρόλο κατέχει η Πολιτεία**. Συγκεκριμένα, για πολλά σοβαρά θέματα της παιδείας, οι εκάστοτε υπουργοί ενδιαφέρονται πρωτίστως για την «πολιτική» και δευτερευόντως για την παιδεία. Το γεγονός αυτό αποσυντονίζει και υποβαθμίζει την παιδεία ανεπανόρθωτα, ακόμα και για ολόκληρες δεκαετίες. Ουσιαστικά, παιδεία χωρίς τη σοβαρή και υπεύθυνη συνδρομή της Πολιτείας, ιδιαίτερα στο θέμα της οικονομικής υποστήριξης, είναι ανέφικτη. Μια άλλη σοβαρή αιτία υποβάθμισης της παιδείας, είναι **οι ίδιοι οι καθηγητές-διδάσκοντες**. Ενώ δηλαδή η παιδεία είναι η καλλιέργεια του πνεύματος και η αγωγή της ψυχής, κάποιοι από τους σημερινούς παιδαγωγούς είναι βουτηγμένοι στην ιδιοτέλεια, στη συντεχνία και στην διαπλοκή. Αυτός ο παιδαγωγός θα «διδάξει» έμμεσα ή άμεσα αυτό που βιώνει, δηλ. την ανεντιμότητα και την διαφθορά.